

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵՐԱՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 44.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10, 1891

ԹԻԻ 41.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՍՏՈՒԱԾ ՏԵՄԵՆԸ	321
ՃՈՆ ՈՒԷՍԻԻ Ի ՔՈՐԵՆՈՒՆԸ	321
ԱՆՃԱՆԿԱՆ ՊԱՏԱՌԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ	322
ԿԵՐԱՆՈՐԵՆՈՒ ԴԱՐՈՅԱԳ ԴԱՍՏԱՆ ՀԱՄԱՐ	323
ՆԵՐԿԱՅԻ ԶՈՏԻՆԸ	323
ԲՈՐՈՒՄԸ ԻՆՉԱՅԻՆ ԿՊԱՐԻՆ	324
ԱՍԼԱՅԻՆ	324
ԹՂԹԱԿԵՐԱԹԻՒՆ	—
ԿԵՐԱՆՈՐԵՆՈՒ ԴԱՐՈՅԱԳ ԴԱՍՏԱՆ 1892	—
ՏԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ	324
ՅԵՂԱՏԱԿԵՐԻ ԱՆՃ ՄԸ	325
ԿԵՆՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՎ ՅԵՂԱՏԱԿԸ ՆԵՐԱՆՈՐԵՆՈՒ ՐԻ, ՀԻՄՆԱԳՐԻՆ ՀՈԳԵԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵՆ ՈՒԹԵԱՆ	325
ՆՈՒՐԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՆՊԱՍՏ ՔԻՆԵՐԻՍ	326
ԱՅԴԵՐ	326
ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ	327
ԱՐԺԵՔ ԴՐԱՄԱՅ	328

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար 1 1/2, վեց ամսեայն՝ 3/4 մեծիսիյէ, կանխիկ, եւ հատը 30 փարս: Թղթատարի ծախսը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քրթատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամբիգան Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միութեան Ընկերութեան կողմէն,
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՄՏԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՄ, ՏԵՐԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ԶԱՍՏՈՒԱԾ ՏԵՄԵՆԸ

Սրտով մաքուր եղողները զԱստուած պիտի տեսնեն: Այս խոստմունքը լոկ ապահովութիւն չտար թէ այս կենաց մէջ Աստուծոյ հնազանդողները զՆա տեսնելու երանութիւնը պիտի ունենան ի հանդերձելումն, այլ կը նշանակէ թէ Աստուծոյ հնազանդ զաւակը պիտի վայել Նորա ներկայութիւնն այս կենաց մէջ իբրեւ արդիւնք իւր սրտին մաքրութեան: Այդպիսին իւր հնազանդութեամբ ցուցած է թէ իւր մէջ ունի նոր կարողութիւններ աստուածային բաներ ըմբռնելու: Նա կը զգայ ներկայութիւնն անտեսանելի իմացականութեան մը որոյ հետ իւր հոգին հաղորդակցութեան մէջ է եւ որմէ անհատական կենաց համար բարձրագոյն պարգևներ կ'ընդունի: Ինչպէս հինգ զգայարանք իրեն կը ծանօթացունեն նիւթական աշ-

խարհը որ զինք կը շրջապատէ, ճիշդ նոյնպէս սրտին նոր արթնցած ընդունակութիւնն իրեն կը գիտցունէ Աստուծոյ ներկայութիւնը: Մենք տեղեկութիւն կ'ընդունինք արտաքին տեսանելի աշխարհին վրայ, վասն զի մեր զգայարանք կրնան ընդունիլ նորա ազդեցութիւնները: Նիւթական տիեզերքը կը տեսնենք շնորհիւ այն տալանորութեանց զորս այն կը գործէ մեր նիւթական զգայարանաց վրայ: Նմանապէս, երբ մեր հոգեկան բնութիւնն կենդանի է Աստուծոյ համար, յայնժամ կը զգանք Նորա ներկայութեան ազդեցութիւնը: Աստուած մեզ կը յայտնուի այն արդեամբք որ մեր վրայ կը գործուին իւր անձնական ազդեցութեամբ: Երբ անհատական կենաց բարձր վիճակներուն մէջ գտնուինք, մեր հոգիները կ'ընդունին Նորա Հոգւոյն բարերար ազդեցութիւնները: Կը ստանանք այնպիսի բազմաթիւներ, շարժառիթներ եւ որամաղբութիւններ որք, գիտենք թէ, վերին ազդիւրէ մը կու գան եւ որք Աստուծոյ ներկայութեան ապացոյցներ են մեզ համար եւ մեր մէջ:

ՃՈՆ ՈՒԷՍԻԻ Ի ՔՈՐԵՆՈՒՆԸ

(ԲՆԵՅԸ ԵՆՔ ԱՐԵՆԸ)

Ահագին բազմութեամբ մարդիկ կը հաւաքուէին լսել Ճոն Ուէսլիի քարոզները: Ձանանք նկարագրել այդ տեսակ ժողովներէ մին:

Ժողովատեղին էր Կուէնսփի ընդարձակ խողոյք, որ բլրի մը վրայ կը գտնուէր եւ զոր կը կարծուէր թէ վաղեմի հանքագործք պեղած էին: Օդը դեղնցիկ է, եւ հազարաւոր արդէն հաւաքուած են. ոմանք խումբ խումբ կայնած են եւ խօսակցութեան կը պարապին, այլք լռիկ նստած են ժայռերուն եւ մարդագետնին վրայ: Մայրեր կան անդ իրենց մանուկներով. հայրեր եւս եկած են իրենց փոքր զաւակաց ձեռքէն բռնած. կան նաեւ ծեր արք եւ կանայք որ ծուռ են. տարիներու բեռան ներքեւ եւ որոյ դէմքերէն կ'երևի թէ վիշտ, մեղք եւ մտահոգութիւն ունեցած

են: Հոն կան հանքագործներ որք ուղղակի հանքէն եկած են, եւ նոյա աղտեղի երեսները շատ օրերու աշխատութիւն եւ շատ տեսակ վտանգներ կը յիշեցունեն: Ծովեզերքէն եւս արեւակէղ դէմքով մարդիկ եկած են իրենց կանանց հետ, որոյ դէմքերն եւս ոչ նուազ չարքաշութիւն կ'արտայայտեն, վասն զի այս կիներէն ոմանք կարող էին պատմել այնպիսի պատմութիւններ զորս միայն նաւաբեկեաց օգնութեան հասնողներ կրնան պատմել: Եւ դարձեալ կան երկրագործներ եւ նոյա գործաւորները եւ ընտանիքները, որք թողած են իրենց զանազան զբաղումները, եւ ոմանք իրենց տունները բոլորովին առանձին թողլով եկած են լսելու համար «Պատուելի Ուէսլի»ի քարոզը: Ամեն ոք կը սպասէ: Այս միջոցին եւ կեղեցականի զգեստով մարդ մը կ'երևի, որ յաւետ փոքրահասակ է քան բարձրահասակ: Նորա մաքուր հանդերձը եւ կօշիկներուն արծաթեայ խոշոր ճարմանդները կը թելադրեն յաւետ քաղաքի քարոզչի մը քան թէ դաշտի քարոզչի մը գաղափարը: Այս անձն է «Պատուելի Ուէսլի», որ այնչափ հանդարտ եւ անվրդով կ'երևի որպէս թէ քաղաքի մը եկեղեցւոյն բեմին վրայ լինէր:

Քանի մը վայրկեանի մէջ ամէնքը կը լսեն եւ իրենց ուշադրութիւնը կու տան քարոզչին: Նորա աղօթքն այնպիսի մարդու մը արտասանութիւնն է որ դիտէ թէ ինչ է Աստուծոյ հետ քաղել եւ խօսակցել: Քարոզը կը սկսի, եւ ամէն աչք կը սեւեռի քարոզչին քաղցր դէմքին վրայ: Մարդիկ կը մոռնան շրջակայ վսեմ տեսարանները, ինչպէս նաեւ ուրիշ ամէն բան՝ բացի միայն վրկութեան պատգամը եւ այդ պատգամին յարուցած խորհուրդները եւ զգայումները: Ճոն Ուէսլի կը բացատրէ մարդուն մարդեալ լինելը, նորա կորուսեալ վիճակը, Բարի Հովութիւն սէրը, դուրժ. կը բացատրէ թէ Նա ինչպէս անձկութեամբ կը վնասուէ մարդեան իրենց եւ թէ ինչպէս նոյա վրկութիւնը դնած է իւր արեամբ: Կը պատմէ թէ բարկութիւնը ի՞նչ է,

մահուան վճիռը չնշուած է, վերկանքը վճարուած է, և երկնից թագաւորութեան դուռը բացուած է բոլոր անոնց համար որք կ'ուզեն ներս մտնել Դռնէն, որ է Գրիստոս: Կը հրաւիրէ ամէն մարդ Սատուծոյ դռնաւ: Ամենէն կը խնդրէ ընդունիլ ձրի վերկանքներ, հաւատալ և ապրիլ, այո, նոյն վայրկեանին վախճիլ ապաստանարան գտնելու համար:

Մինչ նա կը խօսի, հզօր և արդիւնաւոր ներգործութիւն կ'ընէ: Բազմաց աղտոտ երեսներէն արտասուաց հեղեղներ կը հոսին, և բազում թխալէմ ունէնք դիրք յնցումներ կ'ունենան իրենց վշտէն պատճառեալ: Ոմանք վերաւորեալ եղջերուի նման լռիկ սուգ կ'ընեն իրենց մեղաց վրայ: Սակայն այլք չեն կրնար զսպել իրենց զգացումները և կ'արտայայտեն զայնս, ոմանք՝ մեղմովին, ու մանք՝ բարձր ձայնով, և ոմանք՝ աղէկաւոր ողբով: Այսպէս ամբողջ բազմութիւնը յուզուած և սարսափած կ'երևի, և լացի ձայներուն մէջէն քարոզչին ձայնը հաղիւ կրնայ լսուիլ: Յետոյ ու մանք իրենց ձայները բարձրացունելով զՍատուած կը փառաբանեն, վասն զի վերկարար շնորհքը խորտակած է իրենց կապանքները, կամ թէ ամբողջ բազմութիւնը միասնաբար «Ամէն» կ'աղաղակէ: Սատ և անդ ևս մարդիկ և կանայք ի գետին կ'իյնան՝ որպէս թէ անտեսանելի զօրութենէ մը զարնուած, և ոմանք մէկդի կը տարուին, վասն զի սաստիկ յնցում կ'ունենայ մեղաց յաւաջ բերած տագնապէն:

Քարոզը կը վերջանայ, և բոլոր ունէնք դիրք միասնաբար կ'երգեն,

«Ո՛վ Յիսուս, սիրող հոգւոյս,
Թո՛ղ թուշիլ ինձ քոյդ ի ծոց:»

Նախնի բլուրները դարձեալ կ'արձագանգեն: Ցնծութիւն կը տիրէ բազմաց սրտերուն մէջ. և յերկինս Սատուծոյ հրեշտակաց մէջ ուրախութիւն կայ, վասն զի մեղաւորք զղջմամբ խանարհած են և հարիւրաւոր հոգիներ որպէս խանձողներ կրակէն ազատուած են:

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ [Խմբագրական]

Թղթակից մը կը խնդրէ մեղմէ յօդուած մը գրել Սուրբ Գրոց հետագայ համարին վրայ. «Ուրեմն մեղմէ ամէն մէկը Սատուծոյ հաշիւ պիտի տայ իր անձին համար» (Հռովմ. Ժ. 7. 42): Ամբողջ Սուրբ Գրոց մէջ չկայ ասիւն աւելի վստահ համար մը, և ոչ մէկ համար մեծագոյն ազդեցութիւն պարտի ունենալ մեր կենաց վրայ:

Այսպիսի պատասխանատուութիւն կ'ենթադրէ ապառնի կեանք մը. ճշմարիտ է թէ, ընդհանուր առմամբ, առաքելութիւն գործողներն ամենէն աւելի երջանիկ են յաշխարհի, և խղճին ձայնը որ կը կշտամբէ չարութիւնը զորոքողը, կրնայ պատշաճապէս նկատուիլ իբրեւ ձայնն Սատուծոյ որ կը յանդիմանէ զնա իւր մեղաց համար: Սակայն ամէնքս ալ կրնանք տեսնել որ

մարդոց վիճակը միշտ չհամապատասխաներ իրենց արժանեաց: Մերթ շարերը կը յաղթանակեն իրենց ամբարշտութեան մէջ, և յաջողութեան ու պատուոյ մէջ կ'ապրին, մինչ առաքելութիւն գործողները կ'արհամարհուին և կը հարստահարուին և իւրենց բոլոր օրերուն մէջ նեղութեան հաց կ'ուտեն: Մարդիկ յաճախ կը խաբուին այլոց բարոյական նկարագրին նկատմամբ: Կեղծաւորը պատիւ կը վայելէ իբրեւ բարի մարդ, մինչ ճշմարտապէս բարի մարդը կ'ապրի անիրաւ կասկածանաց ամպի մը ներքեւ: Բաւական տարիներ առաջ մարդասպանութիւն մը գործուեցաւ Միացեալ Նահանգաց արեւմտեան նահանգներէն միոյն մէջ: Զօրաւոր ապացոյցներ կային մարդու մը դէմ, որ յանցաւոր վճռուեցաւ և մահուան դատապարտուեցաւ: Այս անձը քանի մը ամիս բանտարկուեցաւ և իւր ընտանեաց՝ անարգանաց և թշուառութեան մէջ իյնալն տեսնելէ ետքը կախաղան հանուեցաւ: Քանի մը շաբաթ ետքը՝ մահուան անկողնոյ մէջ եղող մարդ մը խոստովանեցաւ թէ ինք էր բուն մարդասպանը և թէ կախաղան հանուած մարդը բոլորովին անմեղ էր: Եթէ այս մարդասպանը յանկարծ մեռնէր կամ զգայազիրի վիճակ մը ունենար իւր վերջին հիւանդութեան ժամանակ, աշխարհ ուէէ տեղեկութիւն պիտի չունենար եղած անիրաւութեան վրայ: Ամէնքս ալ գիտենք վերոյիշելոյն առաւել կամ նուազ նման բազում պարագաներ, և յայտնի է որ եթէ կայ ժամանակ մը յորում ամէն մարդ հաշիւ պիտի տայ իւր գործոց համար և արդար հատուցում պիտի ընդունի, այդ ժամանակը պիտի գայ այս կենաց անցնելէ ետքը:

Սակայն պատասխանատուութիւնը լոկ ապառնի կեանք չենթադրեր: Եթէ Սատուծոյ հաշիւ պիտի տանք, այն պատճառաւ է որ Սատուծոյ տնտեսներն ենք: Կրնամ հաշիւ պահանջել իմ ծառայէս գիտնալու համար թէ ինչպէս գործածած է նա իւր ժամանակը և այն ստակը զոր իրեն յանձնած էի առտնին ծախուց համար: Սակայն իրաւունք չունիմ ուրիշ մարդու մը ծառայէն հաշիւ պահանջել: «Դուն ո՛վ ես որ ուրիշին ծառան կը դատես. իր Տէրօջը կը կանգնի կամ կ'իյնայ» Քալնոքի կոմս մեծ պատասխանատուութիւն ունի Ֆրանսի Եղեմի կայսեր, վասն զի Կայսրը յոյժ կարեւոր աւանդներ յանձնած է նմա, սակայն Քալնոքի կոմս երբեք պատասխանատու չէ Չարին: Եթէ Սատուած նպատակ ունի հաշիւ պահանջել մեղմէ, պատճառն այն է որ տնտեսութեան պաշտօն յանձնած է մեղ: Անկախ չենք մեր, այլ մեր Արարիչը մեղ յանձնած է ինչ ինչ տաղանդներ զորս պարտիմք գործածել Նորա համար:

Յաւիտենականութիւն և տնտեսութիւն — ասոնք են այն երկու ծանրալիւծ իրողութիւնները որք պատասխանատուութեան հետ կ'երթան: Մահէն ետքը դարձեալ պիտի ապրիմ, և պիտի ապրիմ իմ կենացս նկատմամբ հաշիւ տալու իբրեւ ծառայ Սատուծոյ և իմ հաւատարմութեանս կամ անհաւատարմութեանս յաւիտենական հատուցումն ընդունելու:

Հետագայ խորհրդածութիւնը ցոյց կուտան թէ ապագայ դատաստանի մը վարդապետութիւնը բանաւոր է:

Սատուած իրաւունք ունի պարտակահաշիւութիւններ դնել իւր արարածոց վրայ: Նո-

քա գոյութիւն պիտի չունենային առանց իրեն: Աշխարհ կու գան արտադրութեան բնական օրինօք, սակայն այդ իրողութիւնը պատճառ մը չէ որ նոքա Սատուծոյ արարածները չհամարուին: Ինչպէս Փէյլի կ'ըսէ, «Եթէ ժամագործ մը կարող լինի ժամացոյց մը չիւնել այնպիսի ճարտարութեամբ որ այդ ժամացոյցն ուրիշ ժամացոյցներ արտադրէ, այս վերջինք ևս պիտի համարուէին ժամագործին գործերը:» Այսպէս է նաեւ ամբողջ մարդկային սեռին համար: Սատուած մեղ գոյութիւն տուաւ, և մեր գոյութիւնը կը պահպանէ: Վասն որոյ իրաւունք ունի հրամայել մեղ գործածել այն կարողութիւնները և կենանքը զոր մեղ պարգեւած է՝ այնպիսի նպատակաց համար զորս կատարել կը պատուիրէ: Սատուած իրաւամբ չկրնար զմեզ կոչել այնպիսի գործի որ վեր է մեր կարողութենէն, կամ ընել այնպիսի բան մը որ բարոյապէս սխալ է կամ մեղ անպատուաբեր: Սատուած այդ կերպ բան չընէր: Մեր առջեւ կը դնէ ամենէն արժանաւոր գործը զոր կարող ենք կատարել և կը խոստանայ օգնել մեզ զայն կատարելու համար:

Սատուծոյ արդարութիւնը դատաստանի օր մը կը պահանջէ: Նա է Տէր տիեզերաց, և ուստի անշուշտ օրէնք մը ունի իւր հպատակները կառավարելու համար: Զնոսա առանց օրէնքի թողուլը պիտի լինէր բարին անպաշտպան թողուլ: Արդարութիւնը կը պահանջէ որ մարդիկ իրենց գործոց արժանի հատուցում ընդունին, և յայտնի է որ այդ հատուցում այս աշխարհի մէջ չարութիւն: Արդար Սատուծոյ մը գաղափարը ներկայ կենաց մէջ գտնուած անհաւասարութեանց և անիրաւութեանց հետ չենք կրնար ուրիշ կերպիւ հաշտեցունել բայց միայն ներթադրելով ապագայ մը յորում ամէն անիրաւութիւն պիտի պատժուի և աշխարհի սխալներուն ուղղութիւն պիտի տրուի:

Խղճի յանդիմանութիւնը դատաստանի օր մը կը նախաձայնեն: Չենք կրնար անուղիղին գաղափարը անջատել պատժոյ գաղափարէն: Մեր մէջ ձայն մը կայ որ կ'ըսէ թէ ամէն մեղք պարտի պատժուիլ: Կը զգանք թէ պարտք մը ունինք արդարութեան որ պարտի վճարուիլ: Եւ այս զգացումը լոկ կարգ մը բարոյագէտ փիլիսոփայից կրծոց ներքեւ չգտնուիր, այլ տիեզերական է:

Սուրբ Գիրքը պարզ վկայութիւն կու տայ ապագայ դատաստանի մը համար: (Տես Բ. Կոր. Ե. 10, Հռովմ. Ժ. 7. 40 և 41, Բ. Թես. Ա. 7-10, Բ. Պետ. Գ. 7, Գործ. Ժ. 34, Հռովմ. Բ. 16, Յայտ. Ի. 42, և Մատթէոսի ամբողջ Ի. գլուխը):

Այս համարները չեն պատասխաներ այն բոլոր հարցմանց զորս կրնանք հարցնել դատաստանին նկատմամբ: Դատաստանի տեղւոյն համար ոմանք կ'ըսեն թէ օգին մէջ պիտի լինի (Ա. Թես. Գ. 16, 17), և այլք՝ թէ պիտի լինի Նոր Երկրին վրայ ուր պիտի իջնէ Քրիստոս: Այսպէս նաեւ դատաստանի ժամանակն անորոշ է: Թէեւ Դատաստանի Օր կ'ըսուի, սակայն հոս օր անպատճառ չնշանակեր այն կարճ ժամանակամիջոցը յորում երկիրը մէկ անգամ կը թաւալի իւր առանցքին վրայ: Եթէ իւրաքանչիւր հոգի առանձինն դատուի յիս ի նկատ առնոյ նորա՝ ամբողջ կեանքը, յայնժամ դատաստանը, եթէ ներկայ պարագայից նման պարագայից տակ տեղի ունենայ,

աւելի երկար պիտի տեսէ քան աշխարհի ամբողջ պատմութիւնը: Սակայն չենք դիտեր թէ ինչ նոր կարողութեամբ պիտի օժտուինք, կամ որչափ շուտ կարելի պիտի լինի ի յայտ բերել իւրաքանչիւր անհատի անցեալ կեանքը: Տեղւոյ եւ ժամանակի սոյն հարցմունքը դործնական կարեւորութիւն չունին: Սուրբ Գրոց պարզ ուսուցածն այն է թէ Բրիտոստ պիտի լինի Դատաւորը եւ պիտի դատէ ամէն մարդ, եւ թէ Նորա վճիռն արդար պիտի լինի եւ այդ վճռոյն հետեւանքները յաւիտենական են:

Եթէ այսպիսի օր մը պիտի գայ, մեծ է այն անձանց յանցանքը որ կ'ուրանան զայն կամ կը ջանան մարդոց մոռցուել զայն: Եւ եթէ ամէն մարդ հաշիւ պիտի տայ, մեծ է այն անձանց յանցանքը որ կը քաջալերեն զմարդիկ խորհիլ թէ դրամական կամ ուրիշ տեսակ բանի մը փոխարէն ուրիշ կրնայ իւր վրայ առնուլ իրենց պատասխանատուութիւնը եւ պատասխան տալ իրենց համար: Միայն մէկ Անձ կայ որ կրնայ պատասխան տալ փոխան մեղաւորին, եւ Աւետարանը կը ծանուցանէ մեզ այն պայմանները որոց համեմատ այս միակ Բարեխօսը եւ Միջնորդը պատասխան պիտի տայ մեր տեղը:

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՅԱՅ ԴԱՍՈՒՅ ՀԱՄԱՐ

Հպատակ ունիք տարւոյս քննարկ մասին մէջ երկու շաբաթ մէկ անգամ հրատարակել կերակնօրեայ դպրոցաց դասուց հետ կապակցեալ հանապազօրէ ընթերցուածոց ցուցակ մը, յորում պիտի գտնուի իւրաքանչիւր ընթերցուածի վրայ համառօտ խորհրդածութիւն մը:

ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, Հոկտ. 19:— Յովհ. Ժ. 1-3 եւ 13-19: Բրիտոստ ինքնաբեր իւր աշակերտները: Երբ կարգանք այս քաղցր խօսքերը, ջանանք անոնց վրայ խորհիլ օրումն միջոցին եւ անոնցմով գտնել այն միջոցարութիւնը զոր շատեր գտած են այդ խօսքերուն խօսուելէն ի վեր:

ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, Հոկտ. 20:— Յովհ. Ժ. 20-27: Բրիտոստ ինքնաբեր իւր աշակերտները: Աշխարհ կրնայ տալ պատիւ եւ հարստութիւն, սակայն չկրնար տալ խաղաղութիւն: Ովոր խաղաղութիւն կը վնասուի, թող չնայի աշխարհին, այլ Յիսուսի, որ կ'ըսէ, «Ի՞նչ խաղաղութիւն կ'ու տամ ձեզի»:

ՉՐԵՔՏԱՐԹԻ, Հոկտ. 21:— Յովհ. Ժ. 31-38: Վերջին յորդոններ: Շատ կը խորհինք մենք բաժնուող անձի մը վերջին խօսքերուն վրայ: Զգուշանանք մեր անձին վրայ պարծենալէ, եւ ուշադիր լինինք մեր Տէրոջ այն յորդոնին որով կը պատուիրէ մեզ մէկզմէկ սիրել:

ՀԻՆԳՏԱՐԹԻ, Հոկտ. 22:— Յովհ. Ժ. 22-33: «Բաժանեալ եղի» Բրիտոստ իւր աշակերտներէն չծածկեց որ իրենք նեղութիւններ պիտի կրէին, սակայն խօսեցաւ քաջալերական խօսքեր որք անշուշտ ասպարայ աւուրց մէջ միջոցարութիւն կու տային նոցա:

ՈՒՐԱԹ, Հոկտ. 23:— Եփես. Ա. 3-13: Որբեգործութիւն յետմեջ Բրիտոստի: Ինչ փառքեր կը սպասեն այնպիսեաց որք Աստուծոյ որդիներ են Յիսուս Բրիտոստի ձեռքովը: Երանի՛ թէ ամէնքս ալ ժամանակութիւն մը եւ տեղ մը ունենանք «չատ բնակարաններ»ուն մէջ:

ՇԱՐԱԹ, Հոկտ. 24:— Եփես. Գ. 14-24: Բրիտոստի «եղի»: Ինչ կը խորհիք Յիսուս Բրիտոստի սիրոյն վրայ: Այդ սիրոյն ազդեցութիւնն զգացողները միայն կրնան եր-

բեք հասկնալ անոր մեծութիւնը: «Ճաշակեցէք ու տեսէք»:

ԿԻՐԱԿԻ, Հոկտ. 25:— Եբր. Բ. 10-18: Օրհնէ՛ք Կարգ: Բրիտոստ զիտէ մեր տկարութիւններն ու փորձութիւնները, եւ կարող է ոչ միայն միջոցարական խօսքեր խօսիլ, այլ նաեւ ազատել զմեզ կարօտութեան ժամուն:

ՈՒԿԵՆՆԻ ՀԱՐԱ:— «Ես ալ Հօրը պիտի աղաչեմ, եւ ուրիշ Միջոցարար մը պիտի տայ ձեզի, որ յաւիտենա՛ն ձեզի հետ բնակի»:

ՅՈՒԼ. Ժ. 16: ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, Հոկտ. 26:— Յովհ. Ժ. 1-8: Բրիտոստ ճշմարիտ Որբը: Ծիւղը կեանք կ'ընդունի որթէն, եւ մենք օր ըստ օրէ կեանք ստանալու ենք Բրիտոստի, ապա թէ ոչ պտուղ չենք կրնար բերել:

ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, Հոկտ. 27:— Յովհ. Ժ. 9-16: Բրիտոստ ճշմարիտ Որբը: Բրիտոստի սէրը «մեծագոյն բանն է յաշխարհի», եւ մեր առ Նա ունեցած սիրոյն առաջին պտուղը պիտի լինի հնազանդութիւն Նորա պատուէրին:

ՉՐԵՔՏԱՐԹԻ, Հոկտ. 28:— Ա. Յովհ. Բ. 4-11: Սիրոյ ապացոյցը: Ծիւղը Որթին նման պիտի լինի: Ամէն օր աղօթելու ենք որ կարող լինինք Յիսուսի նման քալիլ:

ՀԻՆԳՏԱՐԹԻ, Հոկտ. 29:— Ա. Յովհ. Բ. 24-29: «Անոր Բնէ Կեցի» Որթին խլուած ճիւղ մը կը չորնայ: Բրիտոստի մէջ կեցողները ոչ միայն ներկային այլ եւ յաւիտենական կեանք խոստումունքն ունին:

ՈՒՐԱԹ, Հոկտ. 30:— Հովհ. Ժ. 1-3: Մէկ ճաշիկ: Որթը եւ ճիւղերը մէկ են: Ծիւղերը որչափ զգոյշ լինելու են չընել այնպիսի բան մը որ անպատուութիւն կը բերէ Որթին:

ՇԱՐԱԹ, Հոկտ. 31:— Եփես. Գ. 11-24: Բրիտոստ ճշմարիտ Մարմինը կը կառավարուի զիտոյն միջոցաւ: Այսպէս նաեւ Բրիտոստի մարմնոյն անդամները, ճշմարիտ Որթին ճիւղերը, կը բաղձան ապրիլ իրենց Գլխոյն հետ եւ Նորա կամքը կատարել:

ԿԻՐԱԿԻ, Նոյ. 1:— Մատ. Է. 13-20: Իրենց պարտքն պիտի ճանչցուին: Մենք ծառ մը կը դատենք իւր պտուղէն, եւ այլք զմեզ պիտի դատեն մեր անցուցած կեանքէն: Բարի պտուղներ յառաջ կը բերենք, թէ մեր կեանքը կ'անցունենք միայն անձնասիրական բաղձանքներ կատարելով:

ՆԵՐԿԱՅՆ ԶՈՂՆԷ

Մարդուն առանձնաշնորհութիւնն է ներկայն գոհել ապագային համար: Իւրաքանչիւր վայրկեանը շահու գնել, ցորենի հատիկը սերմանել եւ զայն չուտել, աշխատիլ եւ սպասել — այս պիտի լինէր ընդհանուր կանոն եթէ մարդիկ փորձառաբար սկսէին կեանքը: Սակայն երիտասարդը անփորձ են, եւ ծերը կարող չեն ետ դառնալ եւ անգամ մը եւս կեանքն սկսիլ: Կայ նաեւ ուրիշ վարդապետութիւն մը, յոյժ վաղեմի եւ իրապէս յոյժ ցաւալի վարդապետութիւն մը, որ կ'ուսուցանէ թէ չարժեք ու եւ է բանի համար սպասել, կ'ուսուցանէ թէ քանի որ ողջ ենք այսօր, վայելելու ենք կեանքը, վաղուան համար գործող տխմար լինելու չենք:

Տարակոյս չկայ թէ մերթ կենսական զօրութեան սպառում կ'ունենան բոլոր չափաւոր աշխատողները, որք նոյն ժամանակ կ'ունենան նաեւ աշխատութեան ասպարհիւն լինելու զգացումը: Սակայն բարձրանալու նախկին բաղձանքը եւ յաղթու-

թեան նախկին յոյժը կը վերադառնան երբ յոգնած ջիւղերը կաղաւթուում գտնեն: Երբ մեծ մարդոց կենսագրութիւնները կը կարդանք, աճապարանօք կ'անցնինք այն մասանց վրայէ յորս այդպիսի յուսահատութեան ժամանակները նկարագրուած են: Կը շահագրգռուինք արտաքին խոչընդոտներու դէմ նոցա մղած պատերազմաց նկարագրութեան, եւ հարեւանցի կերպիւ կ'անցնինք այն մասանց վրայէն ուր նկարագրուած են իրապէս ծանրակշիռ վայրկեաններ, յորս զօրաւոր հոգին կը նուաղի, վասն զի կը տարակուսի թէ իրօք կ'արժէ՞ հանիլ իւր փնտռած վախճանին: Մեծ մարդուն մէջ զօրաւորագոյն բանն է նորա շարժառիթը: Առանց այդ շարժառիթին մարդ ոչինչ կրնայ ի գլուխ հանիլ: Մարդուն մը արժանապատուութիւնը կը պահանջէ որ այս ինչ բանը կատարելագոյն գիտնայ եւ կարող լինի բան մը լաւ կերպիւ կատարել, եւ չկայ ուր է գործ, արուեստ, կամ ճարտարութիւն զոր մարդ կարող լինի ձեռք բերել առանց անձնուրացութեան, առանց ներկայն զոհելու ապագային:

Դեռահաս անձանց հասարակ սխալմունքն այն է որ նոքա շատ կարեւորութիւն կու տան հանճարի եւ բաղդի, Լսած են թէ Նա փոխեն Խաղիւս արշաւեց 27 տարեկան հասակին մէջ, եւ Ուիլիսլմ ֓իթ նախարարապետ եղաւ երբ դեռ 24 տարեկան էր: Կամ կը սպասեն որ բաղդն իրենց կողմը դառնայ: Սակայն արուեստից, դրականութեան, գիտութեան, պատերազմի եւ գիււանագիտութեան մէջ ամենէն աւելի փայլող անձինք աննկուն եւ աշխատասէր մարդիկը եղած են: Դաւով բաղդին յոյժ անհաւանական է որ երիտասարդութեան մէջ կորուսեալ պատենութիւն մը վերստին ներկայանայ ձերութեան մէջ: Ապագայ մեծութեան սերմը միջոցութեան մէջ կը ցանուի: Այն երիտասարդը որ աշխարհի գովեստից արժանանալու սահմանուած է, այժմ անձանօթ վայրի մը մէջ լուի կերպիւ կը պատրաստուի: Գիտէ՞ նա որ եթէ իւր նիւթը ուրիշ ու եւ է անձէ աւելի լաւ կը հասկնայ, կամ եթէ տեսակ մը գործ ուրիշ ու եւ է անձէ աւելի լաւ կը կատարէ, վերջապէս անտարակոյս իւր գերազանցութիւնը պիտի ճանչցուի: Այս տեսակ հաշուի մը մէջ բաղդ չմտնել: Բանի մը քննադատք կրնան միանալով ոչինչ մարդու մը վաղանցուկ եւ կեղծ համբաւ տալ, բայց իրենց քննադատութեամբը երբեք չեն կրնար իւր գիրքէն ձգել այն մարդը որ աշխարհի առջեւ կու գայ ունենալով յաջողակութեամբ ի գլուխ հանուած բան մը: Եթէ գործաւորը իւր գործին քննադատը լինի, եթէ գիտէ իւր թերութիւնները, եթէ իւր գործը բաղդատէ իւր գաղափարականին քան թէ իւր ստորագրութեանց թերի գործին հետ, ուրիշ քննադատէ երկնչելու պէտք չունենար: Մարդու մը համբաւին յանկարծ տարածուելուն գաղտնիքը երկար պատրաստութիւնն է:

Ձենք ըսեր թէ վառասիրութեան գոհացումը միշտ բաւական հատուցում մ'է ներկային զոհողութեան փոխարէն: Մարդոց մեծամասնութեան համար բարեբաղդութիւն մ'է որ երջանկութիւնը համբաւէ կախում չունի: Մենք յաւատ կը նախանձինք այնպիսեաց որք իրենց Գործը կը սիրեն եւ այդ սիրովն կատարուած ջանից ժամանակ ուրախութեամբ կը համբերեն

անհնարացութեան փոքր զգուշացումը թեանց: Լաւագոյն մշակութիւն ունի այն մարդը որ աւելի կը սիրէ իւր գործը քան իւր ճարտարութեան համար տրուած գովեստը: Այդպիսին այլ եւս չկայ անհնարացութեան վրայ:

ԲՈՐՈՏՔ ԻՆՉՊԵՍ ԿՍՊՐԻՆ

Բորոտներու բնակավայրին մէջ ի Մուրքէ (Սանտուիշ կղզիք), կ'ընէ Գոյր Ռոյ կէտք-րիւտ, ժամանակը տաղակալի է մինչեւ իսկ արեւադարձի այս զբօսասէր զաւակաց: Անոնց մէջ սակաւաթիւ անձինք, որ ախտին առաջին օտարձանին ենթակայ են, կը շինեն խորճիթներ, ոմանք կը մշակեն Բուր Կոնտաճ բոյսը, ծխախոտ, չաքարեղէն կամ ուրիշ բոյսեր փոքրիկ եւ շրջափակեալ հողերու մէջ: Ի հնունդ նոքա կը թորէին զօրաւոր եւ անվնաս հեղանիւթներ, բայց բարեբաղդապէս այժմ օրէնքով արգելուած է այս: Շուրջ գտնուող ծովը ի է ամէն տեսակ ձուկերով, եւ նոցա մէջ աւելի ուժեղ անձինք ժամերով կը զբաղին այս հաճոյական գործով: Նոցա բնակավայրին մէջ կան բաւական թուով ձիւր, եւ երբեմն տեղի կ'ունենան ձիարշաւք: Զիարշաւի վարժութիւնը նոցա հաճոյական զբօսանք է չաքարներ առաջ: Կանայք եւս կը պարային ձկնորսութեան եւ կը մասնակցին ձիարշաւներուն: Առ հասարակ նոքա շատ չեն զբաղիր առտնին գործովք, թէպէտ ոմանք տակաւին կը շինեն զլսարկներ եւ շքեղ վերմակներ զոյնդոյն ցնցոտեանց վրայէն կտրուած թռչուններով եւ ծաղիկներով կարելով դասներ սպիտակ պատաններու վրայ: Բայց այնպիսիք որ կարող են գործել՝ գրեթէ գովամակ են գործել: «Մենք ահա՛ կը մեռնինք», կ'ըսեն, «ինչո՞ւ համար վատնենք մեր ժամանակը գործելով եւ այսպէս՝ աղէկ բաներ թողնով այնպիսեաց՝ որ հոգ չեն տանիր մեզ»: Զինացիք գերազանց կը հանդիսանան աշխատութեան մասին: Կը մշակեն թարօ եւ բրինձ, կը հաստատեն հացի եւ պաքլիմթի մթերանոցներ, եւ մինչեւ իսկ կը շինեն չաքարեղէններ այնպիսեաց համար որ բարեբաղդ են ստակ ընդունելով միւս կղզեաց մէջ գտնուող իրենց բարեկամներէն: Հարկաւ կան բաղումը՝ որ իրենց ձեռուները կամ ոտուները կ'որոնցունելով անկարող են գործելու, եւ այնպիսեաց վիճակը յոյժ ցաւազին է: Սոքա ոչինչ ունին ընելու, բայց եթէ՛ քնանալ եւ ծխել: Ինչ տխուր կեանք:

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

Բրիտանական Ատամնաբուժական Ընկերութեան անդամք (որոց տարեկան ժողովը տեղի ունեցաւ այս տարի ի Լոնտոն) միասնաբար երկու պատճառներ կ'ընծայեն մարդկային ակոսներու աւերման: Առաջին պատճառն է նոցա յուժնեղ կորուստը, վասն զի շատեր քաշել հանել կու տան իւրենց ակոսները թեթեւագոյն ցաւոյ մը համար: Երկրորդ պատճառն է ակոսներու սննդեան պակսութիւնը, վասն զի կերակրոյ պատրաստութեան այժմու կերպը, հանդերձ ձկանց նուազութեամբ իբրեւ ուտեստ, մէտ է ջնջելու հողային աղերը որք կը սնուցանեն ակոսները: Ըսուեցաւ նաեւ թէ մանկան ուղեղին չափազանց յոգնութիւնն ալ պատճառ է որ ուղեղը քան իւր բաժինն աւելի փոսփորական աղ (phosphates) քաշէ կազմութենէն, եւ այսու

զլուաւորապէս ակոսները զրկանք կը կրեն, վասն զի փոսփորական նիւթք մեծագոյն համեմատութեամբ կը մտնեն ակոսներու բաղադրութեան մէջ: Ակոսներու աւերման ուրիշ պատճառ մը կը համարուի բազմաթիւ փամանակեայ գծաւարամարտութիւն որ յառաջ կու գայ մեծ քանակութեամբ պոլիէթիլէն: Սոքա այնքան մանր են որ քառակուսի մատնաչափ տեղ ծածկելու համար պէտք է ոչ սակաւ քան 27,556,000,000 հատ:

—Մօտերս ի Պրազիլիա գտնուած է սնդկի հանք մը որ կ'ըսուի թէ կարի հարուստ է: Սա է ի Պրազիլիա գտնուող մի միայն սնդկի հանքը որում ծանօթութիւն ունինք:

—Կ'ըսուի թէ աշխարհիս մէջ մէկ տեղ միայն կայ ուր բացարձակապէս զուտ չաքար կը պատրաստուի: Ի Գերմանիա է այն, եւ կու տայ քիմիաբորձաց եւ գեղավաճառաց քիմիականապէս զուտ չաքար:

—Աշխարհիս խորագոյն հանքը կը գտնուի ի Սէնթ Անտուը տը Փոտուիէ (Գաղիա), եւ տարին կու տայ 300,000 տակառաչափ հանքածուխ: Սոյն հանք կը գործուի երկու հորերու մէջ, որոց մին ունի 2,952 ոտք խորութիւն, եւ միւսը՝ 3,983: Այս վերջին հորը կը խորցուի այժմ, եւ չուտով պիտի հասնի 4,000 ոտք խորութեան: Սոյն հանքին նշանակութեան արժանի մի հանգամանքն է նորա բաղադրապէս ցած աքտիճանը ջերմութեան, որ դուռ ուրեք կը բարձրանայ 75 աստիճանէն վեր, ըստ Ծաւրէնհայթի:

—Միացեալ Նահանգաց Վիճակագրական պաշտօնատունը հրատարակած է ցուցակ մը ի Միացեալ Նահանգս անշարժ եւ շարժական ստացուածոց գեղջեալ արժէքին: Յիշեալ ցուցակէն կ'երեւի թէ յամին 1890, տարուածոց արժէքը գեղջեալ արժէքն էր 24,249,589,804 տոլար: Եւսմ կ'երեւի 7,346,596,261 տոլարի առաւելութիւն մը 1880էն հետէ, հաւասար բոլոր ստացուածոց ճշմարիտ արժէքին զոր հրատարակած էր 1850ի Վիճակագրական պաշտօնատունը: Միացեալ Նահանգաց ժողովրդեան բացարձակ հարստութիւնը կը հաշուուի լինել 62,610,000,000 տոլար կամ 1,000 տոլար առ մէկ մի բնակիչ, մինչ 1880ին էր 870 տոլար առ մէկ մի բնակիչ:

Ի ստորեւ կը գնենք այլ եւ այլ երկիրներէ ի Միացեալ Նահանգս գաղթողաց ցուցակը 1820էն հետէ՝ երբ սկսաւ պաշտօնական արձանագրութիւնը: Համագումարն է 15,639,678 արք, կանայք եւ մանկուք, հետագայ ազգայնութիւններէն.

Գերմանիա	4,551,719
Իռլանտա	3,501,683
Անգլիա	2,460,034
Բրիտանական Հիւս. Ամերիկա	1,029,083
Նորվեկիա եւ Շուէտ	943,330
Աւստրիա եւ Հունգարիա	464,455
Իտալիա	414,513
Գաղիա	370,162
Ռուսիա եւ Լեհաստան	356,353
Սկովոնիա	329,192
Չինաստան	292,578
Զուիցերիա	174,333
Տանիմարքա	146,237
Ուրիշ ազգայնութիւնք	606,006

Այս ահագին բազմութեան աւելի քան մէկ երրորդը գաղթեցին վերջին տասն տարեաց մէջ:

—Լեւոն Ժ. Պապը այժմ է իւր ութսունհինգերորդ տարեոյն մէջ, Նորա աչքը

տակաւին նշանաւոր կերպով սեւ է եւ փայլուն, բայց ի բաց առեալ դայս՝ ունի տկար ծերունեայ մը բոլոր կերպարանք: Նորա մարմինն է բարակ եւ ոսկերք ցցուած են, գոյնն է շատ դեղնած, եւ ձեռքը կը դողդոջէ այնքան որ այլ եւս չէ կարող գրել առանց օգնութեան: Պաշտօնագիր ստորագրելու ատեն ստիպուած է իւր ձախ ձեռքով բռնել աջ ձեռաց դաստակը, եւ մինչեւ իսկ այն ժամանակ արդիւնքը չէ գոհացուցիչ: Այս դողդոջման պատճառը կը համարուի տենդ մը որում ենթակայ եղաւ քանի մը տարի առաջ, եւ որմէ երբեք բուժուած չէ կատարելապէս: Դուռն ուրեք տեսնուած է Պապին ծիծաղելը նորա բոլոր երկար կենաց մէջ: Մինչ կը գտնուի ի Հոմ, կ'ապրի պարզ, կ'ուտէ առանձին, Պապերուն հաստատեալ սովորութեան համաձայն: Նա կը նեղուի ջղային սաստիկ գրգռութենէ որ յաճախ կ'արգելու նորա քունը:

—Զարմանալի է բայց ճշմարիտ՝ որ Բրիտանիա եւ նորա խաղաղութեան Աւետարանին սոյն իննեւտասներորդ դարուն մէջ քան զամենայն ի յարգի եղող գիւտք այնպիսիք են որ կ'աւելցունեն ազգի մը մարդսպանելու գիւրութիւնները: Բոլոր մեծ ազգաց մեծ ճարտարագործութիւնն է պատերազմի պատրաստ գտնուել:

—Բոլորովին պողպատէ շինուած եւ հինգ կառքերէ բաղկացեալ կառախումբ մը ի ցոյց դրուած է Շիքսկոյի եւ Հիւսիսային իսլաւապանի կայարանին մէջ ի Շիքսկոյ: Կ'ըսուի թէ այս կառքերը ոչ աւելի ծախքով շինուած են եւ ոչ աւելի ծանր են քան հին ոճով շինուածները, մինչ գործնականապէս զերծ են կրակէ մնասուելէ կամ խորտակմանէ:

—Ի Հնդկաստան բորոտներուն հետ օոսկիայի անգլութեամբ կը վառուէին դեռ Բրիտանիանութիւնը այդ երկիրը չմտած: Անոնցմէ շատք կը թաղուէին կենդանեոյն: Անգլիացի վարիչք կատեցուցին այս սովորութիւնը, եւ տասնեւչորս տարիներէ հետէ մասնաւոր քրիստոնէական միսիոնարութիւն մը հաստատուած է Հնդկաստանի 135,000 բորոտներուն համար:

—Փարիզ իւր արուեստահանդիսին համար ունէր 292 արտավար յարկեալ (վրան գոցուած) գետին, բայց Շիքսկոյինը պիտի ունենայ 460 արտավար: Սա պիտի լինի հանգէս մը զոր ընդ հուպ գերազանցել չէ հնար:

—Ի Լոնտոն նաւային ցուցահանդիսին մէջ կը գտնուի հսկայ ելեկտրական լամպար մը զոր շինած է Մովային նախարարութիւնը: Կ'արձակէ լոյս հաւասար 5,000,000 մոմերու լուսոյն, եւ դրուած է տիպար լուսատան մը վրայ գետնէն յիսուն եւ վեց ոտք բարձր:

ԲՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԿԻՐԱԿՆՈՐԵԱՅ ԳՊՐՈՑԱՅ ԴԱՍԵՐ 1892 ՏԱՐԻՈՅՆ ՇԱՄԱՐ

Անգլիոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցաց Միութիւնը կազմուեցաւ 1803ին՝ կիրակնօրեայ դպրոցաց փաստին նկատմամբ մարդոց համակրութիւնը զարթուցանելու եւ զօրացունելու նպատակաւ: Սոյն Միութիւնն այժմ կը գործէ բազում օտար երկրաց մէջ եւս, եւ Աստուծոյ օրհնութեամբ մեծապէս աւելցուցած է կիրակնօրեայ դպրոցաց թիւը եւ օգտակարութիւնը:

Կիրակնօրեայ Դպրոցաց Միութիւնն ի մէջ այլոց հետեւեալ միջոցը կը գործածէ

որպէս զի քրիստոնեայք աւելի չափազանց կիրականորեայ դպրոցաց դասերուն նկատմամբ եւ աւելի օգնութեամբ քաղեն աւանդմէ։ Միութիւնը զատ թուղթերու վրայ կը հրատարակէ ցուցակ մը յորում նշանակեալ են կիրականորեայ դպրոցաց դասուց նիւթերը եւ Սուրբ Գրքէն ընտրուած հանապազորդ ընթերցուածները։ Այս ընթերցուածները կապակցութիւն ունին յաջորդ կիրակի աւուր դասին հետ, եւ զայնս կանոնաւորապէս ամէն օր կարդալ խոստացող մը տարին 20 փարա վճարելով Միութեանէն կը ստանայ վերոյիշեալ ցուցակներէն մին, ինչպէս նաեւ ուրիշ տեսարակներ որք կ'օգնեն կիրականորեայ դասերը հասկնալու։ Իբր 40 տարբեր երկիրներէ 330,000 անձինք այժմ կ'ընդունին սոյն ցուցակները եւ խոստացած են ամէն օր կարդալ Սուրբ Գրոց նշանակեալ համարները եւ աղօթել որ Հոգւոյն Սրբոյ առաջնորդութիւնը տրուի այն ամէն անձանց որք նոյնպէս կը կարգան դայնս։

Կիրականորեայ Դպրոցաց Միութիւնն այժմ Թուրքիոյ քրիստոնէից կ'առաջարկէ փորձել կիրականորեայ դասուց պատրաստուելու սոյն եղանակը, եւ միջոցներ հայթայթած է որպէս զի 1892 տարւոյ կիրականորեայ դասուց եւ իւրաքանչիւր դասու վերաբերեալ հանապազորդ ընթերցուածոց ցուցակը հրատարակուի հայերէն։ Այս ցուցակներէն բաւական թուով օրինակներ պիտի ղրկուին Թուրքիոյ զանազան կողմերը այնպէս որ ամէն կիրականորեայ դպրոցի աշակերտ որ կ'ուզէ զայնս գործածել՝ մէկ օրինակ ունենայ։ Այսպէս ամէն ոք պատենութիւն պիտի ունենայ փորձով հասկնալ այն առաւելութիւնը զոր այդ ընթերցուածները պիտի տան կերակնորեայ դպրոցաց դասերը հասկնալու եւ անոնցմէ օգտուելու մասին։ 1892ի համար ընտրուած հանապազորդ ընթերցուածները կը տարբերին կիրականորեայ դասագրքին մէջ գտնուածներէն։ Սակայն երկու կարգ ընթերցուածներ ունենալը մնաս մը չտար։ Այս տարի ստակ պիտի չպահանջուի այս ցուցակաց համար, վասն զի Միութեան նպատակն է զայնս ծանօթացունել կիրականորեայ դպրոցաց։

Փափաքելի է որ հոլիւք եւ կիրականորեայ դպրոցաց վերատեսուէչք նշանակեն բոլոր այն անձանց անունները որք կ'ուզեն խոստանալ ամէն օր կարդալ Սուրբ Գրոց որոշեալ հատուածները։ Եւ եթէ այս ընթերցուածներն օգտակար դոնուին, փափաքելի է որ այդ մասին ինչպէս նաեւ զայնս կանոնաւորապէս ընթերցող անձանց թուոյն նկատմամբ տեղեկութիւն տրուի առ ստորագրեալն ի գիտութիւն Կիրականորեայ Դպրոցաց Միութեան։

Տէրը լուսաւորէ զնոսա որք կ'ուսանին Իւր Խօսքը։

Կ. պոլիս 28 սեպտ. 1891

Հ. Օ. ՏՈՒԱՅԹ

ՅԵՆԱՍԱԿԵԼԻ ԱՆՁ ՄԸ

Ներկայ դարուս կէսին մօտ ժամանակներն երբ դեռ նոր սկսած էի ուսուցչական պաշտօնիւ աշխատիլ յԱտաբազար, ի վարժարանին Սբ. Հրէշտակապետ եկեղեցւոյ, Պրն. Մկրտիչ Քիրէշեան անուն պոլսեցի ոմն եկաւ յայցելութիւն մեր դպրոցին, ընկերութեամբ Սըզեան Պրն. Պետրոս անուն տեղացւոյ մը։ Չմայեցայ նորա

քաղցր եւ սիրալիր տեսակցութեան, զի չէի լսած իմ պաշտօնիս վերաբերեալ այնպիսի քաջալերիչ եւ խրատական խօսքեր, զոր խօսեցաւ ինձ յիշեալ ազնիւ այցելուն։ Համբալ պատանեոյս յոյժ ազդու եւ օգտակար եղան նորա յորդորական բարի խրատներն, եւ այս դէպք յարդ անմոռանալի մնաց յիշողութեանս մէջ։ Յետ ժամանակաց լսեցինք նորա աշխատութիւնները՝ աստ եւ անդ Աւետարանի պաշտօնէութեամբ։ Լանկայի եկեղեցւոյն վրայ հովուի մը ձեռնադրութեան հանգիսին հրաւիրեալներէն մին ըլլալովս բարեբաղդութիւն ունեցայ հիւր ըլլալ Պատ. Քիրէշեանի, եւ վայելելով նորա եւ իւր ընտանեաց հիւրամեծար մարդասիրութիւնն՝ անձամբ ահա նստես եղայ թէ ինչպէս նուիրած էր նա իւր կեանք ի ծառայութիւն Աստուծոյ, կանխաւ սիրելով զճշմարտութիւն եւ յարելով Աւետարանի փրկարար սուրբ կրօնին։ Տեսնելով նորա տան մէջ բարեպաշտ ու խաղաղիկ դերդաստանի մը օրհնութիւնը՝ գտայ որ այդպիսի ընտանիքի մը կը պատկանէր հետեւեալ երկուող ոտանաւորն. «Թէ կայ ի ձեզ խաղաղութիւն զոր Քրիստոս տայ, ո՛վ ընտանիք, Բազում բարիք եւ օրհնութիւն յերկրուստ ի ձեր տունըն տանիք»։

Ուրիշ անգամներ ալ վայելելով նորա մարդասէր հիւրընկալութիւնը տեսայ իւր ջերմ աղօթասիրութիւնը եւ եռանդուն նախանձաւորութիւնն ի դործ Տեսնու. ինքը եւ իւր տունը Եհովան կը պաշտէին հոգւով եւ ճշմարտութեամբ։ Եւ ինչպէս ես ինքնս իմ կենակցութենէս, նոյնպէս նորա ծանօթից եւ մտերմաց վկայութիւններէն տեղեկացած եմ թէ Պատ. Քիրէշեան ունէր հեղ, անյիշատար եւ խաղաղասէր ոգի մը։ Թէ եւս Աստուծոյ շնորհով նստեց իւր հաճութիւնը, այսինքն՝ յոյժ կը սիրէր եւ կը պատուէր Աստուծոյ ծառաները, սակայն չէր ատեր զինքը ատողներն ոյք կը նախատէին եւ կը բամբասէին զինքը կամ հակառակութեամբ եւ թշնամութեամբ կը վարուէին իւր հետ, այլ առանց ռիսակալութեան իրեւ սիրելիներ կամ բարեկամներ նկատելով կը յարգէր զնոսա եւ չէր խորշեր անոնցմէ ատելութեամբ։ Կը խորշէր միայն վէճերու եւ կոիւններու յուզմանց մասնակցելէ, փափաղելով որ ուղիղն ու ճշմարիտը պաշտպանուին եւ զօրանան ու յառաջանան։ Ի հարկին աշխատութիւն եւ ծախք չէր ինչպէր յօժար եւ պատրաստ ըլլալով անձնուրաց զոհողութեանց եւ առատաձեռն ի բարեօրական նուէրս։ Կ'ըսեն թէ երբ իւր Գում Գափուի բաւական մեծագին տունն այրեցաւ, բնաւ չտեսնուեցաւ իւր արխոնալն կամ հառաչելն ու տրտնջալն, այլ անխորով եւ հանդարտ ոգւով Տէրոջը կամքն օրհնեց։ Նաեւ ինքը ունենալով հայրենական ժառանգութիւնէ փողբիկ եկամուտ մը, սովորած էր միշտ կիսով չափ թողալ առնուլ մեծաւ զոհունակութեամբ ի վարձ իւր պաշտօնէական աշխատութեանց։

Մանկութենէ ցետր ծերութիւն ամէն տեսակ մոլութեանց դէմ ժուժկալ բարեխառնութիւնն ալ կրնայ ընտիր օրինակ մը ըլլալ արդի երկրասարդաց։ զի չունէր երբեք ունակութիւն ողբէն ըմպելաց եւ այլ անպիտան նիւթոց գերին ըլլալու։ Այս ամենուն վրայ իւր հաւատքն առ Աստուած եւ յոյսն ու սէրն Փրկչին վրայ պայծառապէս նկատուած են իւր երկարա-

տեւ հիւանդութեան մէջ։ Արդէն իւր Երկնաւոր Հօր հետ հաղորդակցութեան առանձնութիւնը սիրող մը ըլլալով, իւր սկարութեան օրերն պատեն միջոցք էին իրեն առանձնական մտածութեանց եւ աղօթից եւ այցելուաց հետ հոգեւոր խօսակցութեանց։ Իւր վերջին ժամերուն մէջ անգամ բոլոր ճգամը ջանացած է ծուր դնելով աղօթել մինչեւ որ հոգին աւանդելով իւր յոյսն եղաւ լրումն իւր փափագանաց եւ հաւատքն՝ տեսութիւն եւ վայելում ի հանգիստն երկնային փառաց Փրկչին։

Երանի՜ թէ՛ ողջ մնացածներս մեզմէ յառաջ դացողներուն թերութիւններն մէկդի ձգելով՝ կատարելութիւններէն միայն օրինակ առնուինք։

Օվածը Ա. Ե. ԱՐԱՋԱՄԵԱՆ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՅԻՇԱՍԱԿԵ ՆԵԱՆՏԵՐԻ, ՀԻՄՆԱԳՐԻՆ ՀՈԳԵԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ (Շար. «Աւետարան» 39 էջէն)

ԳԼԽԱՌԸ ՄԱՍՈՒՆԻՔ ԵՎԱՐԱԳՐԻ

Նշանորդ շնորհօք յղեալ կարգ մը աղանիւ առաքինութիւններ՝ ներկայեց։ Իւր նկարագրի դիտաւոր երեւոյթներն էին պարզութիւն, պարկեշտութիւն, անշահախընդրութիւն, խոնարհութիւն, սէր։ Աշխարհասէր մարդկանց դաւադրութեանց եւ մեքենայութեանց, բաղմակողմանի երկրիմութեանց եւ խորամանկ հաշուողութեանց նկատմամբ հազիւ ըմբռնում մը ունէր։ Իւր Նախնայեալան ազնիւ եւ մաքուր հոգին զրաւ առաջի Աստուծոյ եւ մարդկան աղաւնոյ մը պարզութեամբ։ Սմէն մարդու կը վստահէր, եւ այս պատճառաւ յաճախ կը խաբուէր։ Որովհետեւ մեծ էր նորա մարդոց վերայ ունեցած տեսական հմտութիւնն, չատ յաճախ կը սխալէր զայն մասնաւոր դործնական պարագայից յարմարցնելուն մէջ։ Եւ այս սրտի անարատ բարութենէն եւ մանկական պարզութենէն էր։ Հասկնալու եւ ըմբռնելու համար Փրկչին այն մեծ խօսքին ճշմարտապէս կենդանի զօրութիւնը՝ թէ «Ով որ Աստուծոյ թագաւորութիւնը պղտիկ տղու մը պէս չընդունի, բնաւ պիտի չմտնէ անոր մէջը» (Մար. Ժ. 15), միայն հարկ էր Նշանորդի ծանօթ ըլլալ։ Ճշմարտիւ անօրէնութեան մէջ մանուկ մ'էր, եւ սակայն նոյնժամայն՝ իմացողութեամբ հսկայ մը։ Հանդիպած չեմ ուսեալ մարդկանց մէջ աւելի տղայանման եւ հաճելի ոգւով մարդու մը քան զՆշանաւորը։ Եւ ո՛վ չհիշանար Նշանորդի ազնիւ եւ խղճահար յարգանաց նկատմամբ վասն ճշմարտութեան, որ կ'երեւի նորա բոլոր գրութեանց մէջ։

Նորա առատաձեռնութիւնն անսահման էր։ Յիշաւ իւր անձին համար քիչ պիտոյք ունէր։ Իւր զգեստն ամենապարզ տեսակէն էր։ Ուսեղու եւ խմելու մէջ իւր չափաւորութիւնը կը յիշեցնէր մեզ հին ճգնաւորներէն մին — զՍուրբ Անտոն, որ աշխարհային կերակրոյ պէտք ունենալուն համար ամօթ կը զգար։ Բաց յայտմանէ, իւր անգործնական բնութեան պատճառաւ, եւ աշխարհային իրաց նկատմամբ իւր կատարեալ անտարբերութեան պատճառաւ յիշաւ ի կատարեալպէս անտեղեակ էր զրամի արժէքին։ Եւ եթէ իւր քոյրն այդ հոգը չվերցնէր՝ անտարակոյս ինքն մուրալ պիտի պարտաւորէր իւր կրկին եւ կրկին անարատ առատաձեռնութեանց համար։ Այս տեսակէտիւ իւր հիշեալան ծագման հետք մը չէր ցուցնէր, կամ յաւէտ

կրնանք ըսել Աբրահամի առատաձեռնութիւնն եւ հիւրասիրութիւնն ժառանգած էր, բայց ոչ Յակոբի խաբէութիւնն եւ անձնասիրութիւնն: Ճշմարտիւ առանց նենգութեան Իսրայելացի մէջ Նաթանայիի հանգոյն:

Գերմանիոյ համալսարանաց դասախօսներն ուսանողաց դասախօսութեանց համար վճարած թոշակէն կ'ընդունին իւրեանց եկամուտին մէկ մասը: Նէանտըրէ թոշակի զեղչ մը ստանալն ամենէն զիւրին բանն էր յաշխարհի, եւ շատ յաճախ նա կը խաբուէր ի նոցանէ որք կարէին զիւրութեամբ փոքրիկ գումարն վճարել: Ի Պերլին հիւանդ ուսանողաց օգնելու ընկերութիւնն իւր ծագումն կը պարտի նմա, եւ ինք այս ընկերութեան նուիրեց իւր այլ եւ այլ գըրուածոց ամբողջ շահը, որպէս նաեւ իւր գործոց մնացեալ մասին համար ստացածն ալ Աստուածաշունչի ընկերութեանց յատկացուց: Կարօտութիւն կամ պիտոյք ունեցող իւրաքանչիւր ոք նորա քով կը գտնէր համակող սիրտ մը եւ բարեկից ձեռք մը: Տակաւին յոյժ կենդանի յիշատակ մը ունինք նորա համակրանաց առ երիտասարդ ուն որ կոյր էր: Ջերմապէս ծարաւի կրօնական հմտութեան, երիտասարդն 1840-41 ի մէջ ունկնդրած էր Նէանտըրի միջանի բանախօսութեանց ի վերայ եկեղեցական պատմութեան եւ մեկնութեան, եւ յետոյ երախտագէտ գոհացմամբ կը խօսէր այն հոգեկան օգուտներու վերայ՝ զորս մատուցած էին իրեն այդ բանախօսութիւնները: Երբ Նէանտըր լսեց նորա աղքատութեան նկատմամբ, մեծ յուզում ցուցուց, յառող աչօք եւ ջգային յուզմամբ խնդրեց բոլոր մանրամասնութիւններն եւ յայնժամ փութաց երթալ իւր քրոջ որ օգնէ նմա: Եւ որչափ բարիքներ գործած է որք ի լոյս ելած չեն, քանզի մարդ մէջ նա որ որոշակի կը խորշէր բոլոր ցոյցերէ եւ չէր թողուր որ աջ ձեռքն գիտնար թէ ձախն ինչ կ'ընէր:

Ամուսնական սիրոյ նկատմամբ ոչինչ գիտէր, եւ սակայն որչափ բարձրութեամբ կ'ընձ արժանիքն եւ արժէքն ըմբռնեց: Ո՛րչափ զեղեցիկբար նկարագրեց աստուածապաշտ մարց աղղեցութիւնն ի վերայ նկարագրին Գրիգորի Նաղիանդացոյ, Յովհաննու Ոսկեբերանի եւ Օգոստինոսի: Ո՛րչափ գործով նուիրեալ էր նա իւր քերոց, ի մասնաւորի այն միոյն որ տուաւ ինքզինքը նորա աշխարհային պիտոյքներն հոգալու, որպէս զի նորա հարուստ միտքը կարողանար նուիրուիլ կրօնի անդորր ծառայութեան:

ԻՒՐ ՍԵՐՆ ԱՌ ՈՒՍԱՆՈՂՍ

Որդի եւ դուստր չունէր, բայց իւր այս պաղատութեան տեղը կը լեցունէին իւր ուսանողներն, որոց համար հօր մը դպացումներն ունէր: Թերեւս, դասախօսի մը սէրն առ աստուածաբանութիւնն ուսանող երիտասարդս այնչափ խորին եւ զօրաւոր չէր որչափ Նէանտըրին: Ջարմանալի չէ որ ուսանողը եւս փոխադարձաբար եռանդեամբ կը սիրէին զնա: Բանի անդամ որ իւր տարեդարձը կու դար, նոքա կը բերէին վայելուչ ընծայ մը եւ նուազածունեք, եւ յաճախ այդ առթիւ կը կատարէին մեծ ջահագնացութիւն մը, որում կը մասնակցէին ոչ միայն իւր այլ եւ ուրիշ դասատուաց հարկւրաւոր աշակերտները:

Եւ ինչպէս պատրաստ էր ծառայել իւրա-

քանչիւր դերմանացի երիտասարդի, նոյնպէս ջերմ ընդունելութիւն կ'ընէր նաեւ իւրաքանչիւր օտարականի որ կ'այցելէր իւրեն իբր աստուածաբան կամ Աստուծոյ թաղաւորութեան բարեկամ: Ի Չուիցերիա, Գաղիա, Անգլիա, Սկոտլանտ եւ Ամերիկա, բազում արժանաւոր պաշտօնեայք կան որ վայելած են իւր բարեսիրութիւնը եւ ասպնջականութիւնը եւ տակաւին եւ քաղաքագիտութեամբ կը յիշեն զայնս: Այսպիսի այցելուներու միջոցաւ, իւր ընտանութիւնը զաղխական եւ անգղիական լեզուաց իրեն գերընտիր ծառայութիւն մը մատուց. այսպիսեալ հեռաւոր ցամաքներ տարածեց ազնիւ սերմն, որ յետոյ անդորր լուծութեան մէջ բողոքեցաւ եւ այժմ հաւրիւրապատիկ պտուղ կը բերէ:

Ամերիկացոց համար որոշ կողմնասիրութիւնն մը ունէր, որովհետեւ եկեղեցոյն եւ կրօնական կենաց աղաւթութիւնն, անվրդով քաղաքական աղղեցութենէ, ի մասնաւորի կը յարմարէր իւր ճաշակին. բայց յաճախ իւր զգուսնքն արտայայտեց գերութեան գրութեան դէմ, եւ չէր կրնար հասկնալ թէ ինչպէս ազատ երկրի մը մէջ գերութիւնը կրնար հանդուրժելի լինել եւ մինչ իսկ պաշտպանուիլ այս իննեւտասներորդ դարու մէջ: Ոչ ալ կը հաւանէր այս երկրին (Ամերիկա) մէջի եկեղեցոյն բաժանմանց եւ անմիաբանութեանց, վասն զի նա միաբանութիւնն սիրող մէջր եւ բազմութեան մէջ մէկը կը փնտռէր ինչպէս մէկուն մէջ բազմութիւնը:

ԻՒՐ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս չքնաղ նկարագիր, լի մանկական պարզութեամբ, գործովալից խղճահարութեամբ, վարդապետական անկեղծութեամբ եւ եռանդուն եւ անձնուէր սիրով — այս կեանք ամբողջովին նուիրեալ ըլլալով ճշմարտութեան եւ բարեպաշտութեան զարգացման — արմատացաւ եւ ապահովուեցաւ ի շնորհս խոնարհութեան: Նէանտըր գիտցաւ մարդկային բնութեան խոր ապականութիւնը, կատարեալ հարկաւորութիւնը նորա քաւութեան Բրիստոնով: Բոլոր իւր արտասովոր ուսմամբ նախադասեց Աւետարանին պարզ քարոզութիւնը խեղճ մեղաւորաց՝ քան հոգեւորական ամենէն պայծառ ցոյցերն: Կիրակի օրերն կ'ունկնդրէր ուշադիր մտադրութեամբ եւ եռանդեամբ խաչին յիմարութեան, որ սակայն այս աշխարհի բոլոր իմաստութիւնն ամփոցուց. եւ բոլոր իւր անբաւ ժողովրդականութեամբ եւ աստուածաբանական աշխարհին վերայ տարածեալ իւր համբաւով չէր թոյլ տար սնապարծութեամբ եւ գոռոզութեամբ կուրացնել ինքզինքը: Մինչեւ ցվերջին շունչ մնաց այնչափ խոնարհ որչափ մանուկ մը, եւ զիտէր թէ ինքնիրեն ոչինչ եղաւ, հապաւմէն բան Բրիստոնով եւ նորա միջոցաւ եղաւ: Իւր սիրելի նշանաբաններէն մին զոր գրեց իմ աշխարհի մէջ, սա էր. «Աստուածաբանութիւն խաչին եւ ոչ փառաց» (Theologia crucis, non gloriae), եւ այս նշանաբանին համաձայն ապրեցաւ, խօսեցաւ եւ գրեց մինչեւ որ կենաց անցաւոր երկիրն ճամբայ տուաւ, եւ իւր հոգին անցաւ ի փառս՝ խաչեալին լեցուն տեսլեամբն:

(Շարունակելի)

Թարգմանեաց

Հ. ՄԵԼՔՈՆ Մ. ԺԱՄԿՈՅԵԱՆ

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՆՊԱՍՏ ՔԻՐՈՏԻՍԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՅՆ	
Հետեւեալ նուէրներն ընդունուած են 1891 յունիս 1է մինչեւ սեպտ. 1:	
Դահ.	
Խարբերդի արեւմտեան թաղ	82
» արեւելեան »	77
Պատ. Կիրակոս խաչատուրեան	20
Կէմէրէք	81
Մէնթէշ	64
Չոքուշ	276
Գուրապէլէն	16
Հուսուլ	20
Ազնցի	86
Պրուսա	216
» Գրիգոր Շիրաճեան	20
Սերաստիա, Յարութիւն խաչալեան	162
Պանտըմա, Գրիգոր	10
Խաչատուր Պօղոսեան	10
Տրապիզոն	54
Նեկտար Մումճեան	60
Այնթապ, ի նպաստ ուսանողաց	540
Էնէցիք, Մարտիրոս Փողոսեան	20
Դավրէժ (Պարսկաստան)	496
Պարտիզակ, Մինաս Սըրիեան	10
Եղկատի եկեղեցի	133
Սապանճա, Հաճի Աղասի	24
Եղբայր ոմն	13
Համագումար	2,491
Խարբերդ	Հ. Ն. ՊԱՐՆԵՍ
1 սեպտ. 1891	Դանշաղէր

ԱԶԴԵՐ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՅԱՄԷՐԻԳԱՆ ԽԱՆ

Կիրակնօրեայ դպրոցաց դասագիրքերը հրատարակուած են թէ՛ հայերէն եւ թէ՛ հայատառ թուրքերէն: Լաթակաղմին գինն է 2 դահ., եւ թղթակաղմինը՝ 1½ դահ.:

Տպագրուած են նաեւ հայերէն, հայատառ թուրքերէն եւ յունատառ թուրքերէն Ոսկեղէն Համարներ, որք ձրի պիտի տրուին:

Գրատանս մէջ զիւրամատչելի գիներով կը վաճառուին նաեւ Նոր Տարուայ եւ Ծննդեան տօնի առթիւ նուիրելի պատկերազարդ քարտեր, դպրոցական դասագիրքեր, Հայերէն յԱնգղիերէն եւ Անգղիերէն ի Հայերէն բառարաններ, եւ Բէտհաուսի թուրքերէն յԱնգղիերէն եւ Անգղիերէն ի թուրքերէն բառարանները:

Մեծաքանակ զնմանց համար զեղչ կը լինի:

ՏԱՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԵՆԻ

Վաւերացեալ յԱռումնական Խորհրդոյ

Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան

Յօդէնց

ՍՄԲՏ ԴԱՌՅԱՆ

Նորավարժ աշակերտաց համար պատրաստուած սոյն պարզ եւ համառօտ Աշխարհաբան Բերականութիւն կը գտնուի ի Մարդարեան Գրատուն եւ յԱրամեան Տպարան:

Կ. պոլսոյ Երիտ. Բրիտ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8½ին ըստ Թուրքաց, Պայպը Հաուսի մատրան մէջ: Աղօթքի նիւթն է. «Ամեն գիտելիքն աւել տա՝ սիրտդ պահէ, քանզի քեզի քեզի անիլ էն»: Առակ. Դ. 23:

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պետ. 28 ըստ Յուն., և հոկտ. 10 ըստ Լատ., 1891

ԶՕՐԱՎԱՐ ՊՈԽԼԱՆԺԷ

Անցեալ շաբթու համառօտիւ ծանուցած էինք թէ Զօր. Պուլանժէ անձնասպան եղած էր ի Պրիւսիա իւր հոմանունէն, Տիւկին Պոնմէնի, գերեզմանին վրայ։ Բանի մը տարի առաջ զօրավարը բաժնուեցաւ իւր կնոջմէն, և թէպէտ յայնժամ ջանաց ամուսնալուծութեան գիր մը ստանալ դատարանէն, սակայն չյաջողեցաւ։ Կը կենակցէր Տիւկին Պոնմէնի հետ մինչեւ որ սա մեռաւ երկու ամիս առաջ, և յայնմ հետէ յոյժ անմխիթար վիճակի մէջ կը գտնուէր։ Զօր. Պուլանժէի կինը նամակ մը գրեց իւր ամուսնոյն որով կը յայտնէր թէ պատրաստ էր ներել անցելոյն համար և իւր քով երթալով միատեղ անցունել աքսորի կեանքը, սակայն զօրավարն անպատասխանի թողուց իւր կնոջ նամակը։ Տիւկին Պոնմէնի յուզարկաւորութեան միջոցին Զօր. Պուլանժէ դռնէն է, «Երթա՛ս բարեւ. ի մօտոյ պիտի գտնենք զիրար»։ Սոսիւրբութիւն ունէր ամէն օր յետ միջառու գերեզմանատուն երթալ և պսակ մը դնել Տիւկին Պոնմէնի գերեզմանին վրայ։ Իւր մահուան առաջ նախորդ երեկոյն այրեց շատ մը թուղթեր, և հետեւեալ առաւօտ ըսաւ իւր սպասաւորին, «Ամենէն լքեալ, կեանքէս ձանձրացած, չեմ գիտեր թէ ի՞նչ կը մնայ ինձ»։ Առաւօտուն կառքով գերեզմանատուն գնաց, և թէպէտ գլխիկոր կը քալէր, սակայն իւր երեւոյթը կասկած չպատճառեց իւր ծառայից և կամ գերեզմանատան պահապանաց։ Ժամուկէս դերեզմանատան մէջ աստ ևւ անդ շրջեցաւ, և ապա հրազենի պայթում մը լսուեցաւ։ Երբ իւր ծառայը իրեն քով վազեցին, արդէն մեռած գտան զինքը։ Զօր. Պուլանժէի դրասեղանին մէջ գտնուեցան այլ ևւ այլ անձանց զրկուելու նամակներ ևւ հեռագիրներ, որք ցոյց կու տային թէ նա խնամով պատրաստութիւն ըրած էր իւր անձնասպանութենէն առաջ։

Զօր. Պուլանժէի թուղթերուն մէջ զըտնուեցաւ իւր քաղաքական կտակը, որ սապէս կը սկսի. «Այս է իմ քաղաքական կտակս։ Կ'ուզեմ որ իմ մահուանէս ետքը հրատարակուի։ Վաղը պիտի սպաննեմ ինքզինքս։ Տարակոյս չունիմ այն կուտակութեան ապագային նկատմամբ որ իմ անունս կը կրէ»։ Կ'ըսէ նաեւ թէ չէր կրնար կրել իւր ունեցած վիշտը։ Ոչ մէկ բանի համար մեղադրելի կը նկատէ ինքզինքը, և իւր մահը նախատինք կը համարի ոչ թէ իւր անձին այլ անոնց որք ստիպած էին զինք իւր հայրենիքէն դուրս մեռնիլ, վասն զի ինք կրկին ևւ կրկին առաջարկած էր Գաղիա վերադառնալ եթէ իրեն խօսք տրուէր հասարակ գաղափարաց առջև զինք գտնելու։ Յաւ կը յայտնէ որ պատերազմի դաշտին վրայ չմեռնիր իւր երկրին համար։ «Այդ երկիրը», կ'ըսէ նա, «իւր զաւակաց միոյն գէթ թող պիտի տայ որ ոչնչութեան դառնալու վայրկեանին ինքզինքն յիշեցունել տայ այն բոլոր անձանց որք կը սիրեն մեր ցանկալի հայրենիքը»։

Զօր. Պուլանժէ ծնած էր 1837ին։ Տասնեւեութ տարեկան հասակին մէջ զինուորական վարժարան մտաւ, և իւր քաջութեամբ նշանաւոր եղաւ յԱլժէրի, յԻտալիա, ի Քոնշինի ևւ բրուսիական պատերազմին մէջ, 1880ին կիսաբաժնի հրամանատարուե-

թեան աստիճանին բարձրացուեցաւ՝ զիսաւորապէս Օմալի դքսին ազդեցութեամբ։ Պատերազմական նախարարութեան մէջ հետեւեալադորաց տեսուչի կարեւոր պաշտօնը վարեց 1882էն մինչեւ 1884։ Քաղաքական ասպարէզին մէջ մտաւ 1886ին, երբ Պատերազմական նախարար կարգուեցաւ, և յաջորդ չորս տարեաց մէջ կարեւոր դեր մը ունեցաւ դադիական քաղաքականութեան մէջ։ Ընթերցողը կը յիշեն թէ նա ո'րչափ մօտեցաւ ինքզինք Գաղիոյ զիկտատոր հռչակելու։ Գաղիա իւր այսպիսի դժբաղդութենէ մը ազատումը կը պարտի Ներքին գործոց նախարար Մ. Բոնաթանի ազդու քաղաքականութեան։ Երբ Պոլանժէ վախաւ Գաղիայէ՝ չուզելով դատի ենթարկուիլ, իւր բազմը վճռուեցաւ և իւր ազդեցութիւնը դադրեցաւ։ Հանրապետութեան ծանրակշիւ վտանգ մը լինելէ։

Զօր. Պուլանժէի անձնասպանութիւնը բնականաբար բաւական յուզում յարոյց, և ընդհանուր զգացումն այն եղաւ թէ լաւագոյն բանն էր այդ զոր նա կրնար ընել։ Տեղաւ կը գրէ. «Տարագրեալ իւր երկրէն, լքեալ անոնցմէ՝ որք իւր յաջորդութեան ժամանակ վերջին ծայր ուժգնութեամբ կը հնչեցունէին իւր փողը, նախկին Պատերազմական նախարարը դադրած էր դադիական հանրապետութեան գոյութեան վտանգ մը լինելէ։ Այնպէս կը թուի որ ոչ թէ քանի տարի այլ քառորդ դար մը անցած է յորմէ հետէ Գաղիա երկպառակեցաւ և յուզուեցաւ այն ընտրական պայքարներով որոց նմանը գրեթէ չգտնուիր երկրին տարեգրոց մէջ։ Այն անձինք որ ամենէն աւելի պատասխանատու էին Զօր. Պուլանժէի դործած սխալմանց համար՝ ամենէն աւելի դիւրաւ մոռցան նորա գոյութիւնը»։ Յիշեալ թերթը կը յաւելու որ եթէ զօրավարը իւր զինուորական պարտականութեանց նուիրէր ինքզինքը և խոյս տար քաղաքականութենէ, անտարակոյս մեծ փառաց պիտի արժանանար։ Ռեֆլեքթիւմէ կ'ըսէ, «Զօր. Պուլանժէ հազիւ կրնայ մեղադրուիլ անձնասպան լինելուն համար, եթէ խորհինք թէ երկար առեւնէ ի վեր մեռած էր նա բարոյապէս և քաղաքականապէս»։ Մ. Թիւլ Զէրիի թերթին Խաֆէի առաւել կծու լեզու կը գործածէ՝ ըսելով, «Պատմութիւնը խստութեամբ պիտի դատէ զօրանոցի սենեկին սոյն Աղիլիեալդէսը, այս անպարծ ևւ մեծախօս զօրականը, որ իւր սահմանափակ մտօք դաւեր ևւ պետական հարուածներ կը պատրաստէր, բանակը կը կազմալուծէր ևւ կը պատրաստուէր երկրին օտարին հետ անհաւասար կռուոյ մը մէջ դահաւիթել։ Նոյն իսկ իւր մահը չկրնար արգելուիլ իւր նկատմամբ լինելիք դատաստանը, վասն զի իւր անձնասպանութիւնը քառութիւն չէ, այլ լոկ արարքն զասալքի մը որ չունէր իւր օրերն անձանոթ վիճակի մէջ վերջացունելու քաջութիւնը»։ Թոյշ կը գրէ, «Օտար երկրի մը մէջ անձնասպան լինել իւր հոմանունէն չիւրմին վրայ՝ անակնկալ վախճան մը չէ Զօր. Պուլանժէի եղական կենաց»։ Միւսիւս կ'ըսէ թէ զօրավարը իւր երկրին սա բարեքն ըրաւ որ Գաղիացոց անվտանգութիւն ներշնչեց իրեն նման արկածախնդիրներու նկատմամբ։ Սոյն թերթ ուշադրութիւն կը հրաւիրէ թէ ինչպէս հանրապետութիւնը յաջողած է ազատիլ իւր թշնամիներէն։

Զօր. Պուլանժէի յուզարկաւորութիւնը

տեղի ունեցաւ շաբթ օր։ Մ. Ռոշֆու, Մ. Տէրուլէտ, Մ. Լոու ևւ պուլանժէական ուրիշ կուսակցապետեր ներկայ էին, սակայն ուղերձներ չեղան գերեզմանին վրայ։ Ժողովուրդը սուրեց Մ. Ռոշֆուի վրայ, և քանի մը ընդհարումներ տեղի ունեցան ժողովրդեան և ոստիկանաց մէջտեղ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այլքսանտրա Մեծ դքսուհոյն մարմինը սեպտ. 30ին թաղուեցաւ Սրբոց Պետրոսի և Պօղոսի եկեղեցոյն մէջ ի Սբ. Փեթրոս-պուրկ։ Ռուսիոյ ու Յունաստանի վեհապետական գերդատանները վերադարձած են ի Տանիմարքա։

—Վերջերս արտասանուած երկու ուղերձներ աւելցուցած են խաղաղութեան նկատմամբ եւրոպայի ժողովրդեան զգացած ապահովութիւնը։ Ուղերձներէն մին արտասանեց Գաղիոյ Արտաքին գործոց նախարար Մ. Ռիպոյ՝ Զօր. Ֆէտէրպի արձանին մերկացման հանդիսին առթիւ, Պափում անուն փոքր քաղաքին մէջ, ուր ըստ Գաղիացոց՝ Գաղիոյ զօրքերն ընդ հրամանատարութեամբ Զօր. Ֆէտէրպի յաղթութիւն մը տարած են Բուսիացոց վրայ 1870 յունիւ 1ին։ Մ. Ռիպոյ Զօր. Ֆէտէրպի անուն ներքոյ կարգալէ ևւ դադիական արդի բանակը պանծանօք յիշատակելէ ետք ըսաւ թէ եւրոպայ յետ քսան տարեաց արդարութիւն ըրած էր Գաղիոյ։ Մեծ եռանդեամբ ընդունուեցաւ նորա սա զիտոգութիւնը։ «Օտար երկրի մը վեհապետը, որ խոհեմ ևւ հաստատ է իւր դիտաւորութեանց մէջ, հրապարակաւ ծանուցած է այն սերտ համակրութիւնը որ կայ իւր երկրին ևւ Գաղիոյ մէջտեղ»։ Սակայն Մ. Ռիպոյի ուղերձին կարեւորագոյն պարբերութիւնն էր հետադայն։ «Նաղաղութիւնը վտանգի պիտի չենթարկենք այնպիսի ժամանակ մը երբ կրնանք պահպանել զայն առաւել արժանապատուութեամբ։ Գաղիա իւր զօրութիւնը ըմբռնելով ևւ իւր ապագային վրայ աներկբայ լինելով՝ պիտի շարունակէ ցոյց տալ խոհականութեան ևւ պաղարկունութեան այն յատկութիւնները որ իւր պատիւն աւելցուցած են ազգաց մէջ ևւ նպաստած են իրեն վերստին բարձրանալ այն գրեց զոր կը վայել իրեն գրաւել յաշխարհի»։

Միւս ուղերձն արտասանեց Գերմանիոյ նախարարապետ Յոն Բաիլիփի՝ Օնդալրիւքի քաղաքային պալատան մէջ։ Սոյն չէնքին մէջ յամին 1648 ստորագրուեցաւ Վէսթֆալիոյ դաշնագիրը, որ վախճան տուաւ Երեսնամեայ Պատերազմին։ Միւս հետադայն կը գրէ Յոն Բաիլիփի վրայ. «Նախարարապետի պաշտօնին մէջ Պիզմարք իշխանի յաջորդը շատ բաւեր գործածող մարդ չէ. իւր բոլոր ըսածները լաւ կ'ըսուած, յստակօրէն ըմբռնուած են ևւ բացարձակ պարզութեամբ կ'արտայայտուին։ Այն քաղաքագէտը որք կը խօսին խօսած լինելու համար, կամ որք դիւրաւ կը շարժուին ատենաբանութիւն ընելու, ապահովագոյն առաջնորդները չեն ապագան դուշակելու մասին։ Սակայն Զօր. Յոն Բաիլիփի երբեք անկարեւոր կամ աւելորդ խօսք մը չէ ըսած յորմէ հետէ ստանձնած է իւր ներկայ բարձր գրեց պատասխանատուութիւնը»։ Բաիլիփի հետագայ կերպիւ կ'ամփոփէ նախարարապետին ուղերձին այն մասը որ արտաքին

գործող կը պատկանի. «Նախարարապետն ըսաւ որ անցելոյն քննութիւնը պիտի ցուցնէր թէ ինչ կատարուած էր ներկային մէջ. Իրաց ներկայ կացութեան նկատմամբ ինչ ինչ կողմերէ արտայայտուած երկիւղ- ներն անհիմն էին. Եւրոպայի վեհապետաց ոչ մին կ'ուզէր խաղաղութիւնը վրդովել, կամ եւրոպական պատերազմ մը յառաջ բերել. Մինչեւ իսկ պետութեանց մէջտեղ վերջերս կատարուած մերձեցումները երկիւղի պատճառ չէին կրնար լինել, վասն զի անոնք արդէն գոյ եղող պարագայից արտայայտութիւններն էին միայն. Թերեւս այդ մերձեցումներն իրապէս ուրիշ բան չէին բայց վերահաստատումն եւրոպական հաւասարակշռութեան, որ կանխաւ եւս գոյութիւն ունէր. Զօր. Քափրիլի յարեց թէ, որչափ ինք կրնար տեսնել, եւրոպական կառավարութեանց ոչ մին կը բաղձար պատերազմի, որոյ միասնեք եւ հետեւանքները հաւանականապէս աւելի աղէտալի պիտի լինէին քան զորս նախկին պատերազմներ պատճառած էին»:

—Ռուսներու չարոյ թագաւորը սեպտ. 30ին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ռուս պէրթոյ թագաւորին հետ ի Մոնցա, եւ հետեւեալ օրը վերադարձաւ ի Փալանցա Էլիզապէթ թագուհուն քով, որոյ առողջական վիճակը տակաւ առ տակաւ կը բարւոքի. Թէեւ Խալիոյ նախարարական լրագիրք կը յայտարարեն թէ այս այցելութիւն քաղաքական բնութիւն չունէր, սակայն այսու ամենայնիւ կը կարծուի թէ լոկ քաղաքավարական այցելութիւն մը եւս չէր, մանաւանդ քանի որ երկու վեհապետաց Արտաքին գործոց նախարարք եւս ներկայ էին տեսակցութեան. Թայֆի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Կարոյ թագաւոր պիտի երթայ նաեւ ի Պերլին եւ Վիէննա, եւ կը կարծէ թէ այս այցելութիւնք կապակցութիւն ունին Ռուսիոյ զինուորական զրից հետ, զի 110,000 զօրաց ուսուսկան բանակ մը կայ ուսումնական սահմանադիւտն մօտ, եւ այս իրողութիւնը բնականաբար փոքր ինչ անհանգստութիւն կը պատճառէ Կարոյ թագաւորին:

—Ուրբաթ օր Աւստրիոյ կայսրը Պոնտ-միայէ վերադարձաւ ի Վիէննա, եւ մայրաքաղաք հասաւ կէս գիշերէն մէկ ժամ առաջ. Վիէննացիք մեծամեծ պատրաստութիւններ ըրած էին իրենց սիրեցեալ վեհապետին չքեղ ընդունելութիւն մը ընելու համար. Այն փողոցները ընդ որս Կայսրն անցաւ, չքեղապէս լուսադարձուած էին, եւ ժողովրդեան ոգեւորութիւնն անսահման էր:

—Քարլ Ա., թագաւոր Վիւրթեմպերկի, մեռաւ երեքշաբթի առաւօտ. Հանգուցեալը 1823ին ծնած էր. Ամուսնացաւ 1846ին Օւլկա Մեծ դքսուհուն, Ալէքսանտր Բ. Զարին քրոջ, հետ, եւ 1864ին գահը բազմեցաւ իւր հօր, Վիլհելմ Դ-ի, մահուանէն ետքը. Քարլ թագաւոր զաւակ չունէր, եւ իւր յաջորդը պիտի լինի Վիլհելմ իշխան, որդին իւր երէց քրոջ, որ ամուսնացած է իւր հօրեղորորդուհոյն հետ. Վիլհելմ իշխան ծնած է 1848ին, եւ երկու անգամ ամուսնացած է. Իւր առաջին կնոջմէն միակ դուստր մը ունի, եւ իւր երկրորդ կինը զաւակ ունեցած չէ. Վիւրթեմպերկի վեհապետական գերդաստանին հիմնադիրն էր Ուլրիկ, Կոմս Վիւրթեմպերկի, որ մեռաւ յամին 1263. Առաջին անգամ թագաւոր ախոյոսն ընդունեց Քարլ Ա. ոչ մեծ հայրը:

Վիւրթեմպերկի թագաւորութեան ընակ- չաց թիւն է 2 միլիոն, որոց $\frac{1}{10}$ ը բողոքական են եւ $\frac{3}{10}$ ը կաթոլիկ:

—Երկու ամերիկացի երկրախոյզք սեպտ. 29ին Լապրատորէ Նիւֆաունտլենտի Սէյնթ Ճոնս քաղաքը հասած են. Այս անձինք կ'ըսեն թէ իբր 230 մղոն ճամբորդած են այն դէտէն դէպի վեր որ Համիլթըն Ծոցը կը թափի, եւ դտած են քանի մը չքեղ ջրվէժներ զորս սպիտակ մարդ տեսած չէր ցարգ, եւ որոց համար կը պատմեն թէ ամենէն նշանաւոր ջրվէժներն են յաշխարհի Կ'ըսեն թէ բուն ջրվէժներուն բարձրութիւնն է 316 ոտնաչափ, եւ ջրվէժներէն վեր կան երեք յորձանուտներ (rapid) որոց վերի ծայրը 500 ոտնաչափ բարձր է քան վարի ծայրը. Զրոյ անագին զանգուած մը, որ երկու հարկը ոտնաչափ լայնութիւն ունի, հառաքարի դահաւանդէ մը վար կը թափի եւ այն պիտի մեծ գոռում յառաջ կը բերէ որ մինչեւ 23 մղոն հեռին կը լսուի. Երկրա- խոյզք, որ այս ջրվէժները չափած եւ անոնց լուսանկարները քաշած են, կ'ըսեն թէ այն կողմանց տեսարանք հրաշալի են. Այս ան- ձանց դէտէն դէպի վեր ճամբորդութիւնը մէկ ամիս տեւած է:

—Լոնտոնէ զարնուած հեռագիր մը կը գուժէ զմահ Մր. Սմիթսի, որ Լորտ Սալզ- պլըրիի նախարարութեան կ'անդամակցէր եւ Երեսօրհանական Ժողովոյ մէջ կառա- վարական կուսակցութեան պետն էր. Ու- րիշ հեռագիր մը կը գուժէ զմահ Մր. Փարնէլի, որ մինչեւ մօտ ատեններս պետն էր իռլանտական կուսակցութեան:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. պոլսոյ նորընտիր զաղիական ղեսպան Մ. Քամպոն շաքար օր մայրաքաղաքս հա- սաւ, եւ կիրակի օր այցելութիւն տուաւ Արտաքին գործոց նախարար Սաիտ փաշա- յի. Թայֆ լրագիրը հետագայ ներքոյալից լեզուաւ կը խօսի Մ. Քամպոնի վրայ. «Մ. Քամպոն յոյժ զգուշաւոր եւ խոհուն է, եւ թէպէտ գիւրաւ չըսեր ինչ որ կը խորհի, սակայն աւելի դժուար կ'ըսէ ինչ որ չխորհիր. Յոյժ նրբամիտ է, ջերմապէս կը սիրէ իւր հայրենիքը, եւ մանաւորապէս ուրախ կը լինի եթէ կարող լինի այնմ ծա- ռայել առանց զիւանադիտական հնարքներ գործածելու»:

Մայրաքաղաքիս իտալական ղեսպան Պա- րոն Պլան յետս կոչուած է, եւ Խալիա եւս նոր ղեսպան մը պիտի ունենայ ի Կ. պոլիս:

Երկուշաբթի օր Վեհ. Սուլթանը հացկե- րոյթ մը տուաւ ի պատիւ անգղիական ղեսպան Սըր Ուիլիամ Հոուպթի. Սոյն հացկերոյթին ներկայ էին նախարարք եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձինք, ընդ որս կը դանուէր նաեւ Մր. Հէնրի Չէփլին, ան- զամ բրիտանական խորհրդարանին եւ նա- խագահ Անգղիոյ Երկրագործական խորհրդոյ: —Լէւիշ Էթրալ կը գրէ թէ Լոնտոնի օսմանեան ղեսպան Րիւսթէմ փաշա հասած է այն տարիքին յորում մարդ կ'ուզէ ա- ռանձին կեանք վարել: Յիշեալ թերթը սա համոզումը կը յայտնէ որ երբ նոր ղեսպան մը կարգուի, լաւագոյն պիտի լինի եթէ այդ անձը մահմետական Օսմանցի լինի. Նոյն ժամանակ Լէւիշ Էթրալ գովեստիւք կը խօսի Րիւսթէմ փաշայի եւ իւր նախորդին, Միւղլիւրիւս փաշայի, վրայ, որք երկուքն եւս քրիստոնեայ էին:

—Հալէպէ եկած տեղեկութեանց համա- ձայն՝ այդ քաղաքին մէջ երբեմն օրը մէկ անձ մեռած է հնտախտի եւ ուրիշ օրեր եւս երեք մահ պատահած չէ: Սակայն դեռ հնտախտէ սակաւաթիւ դէպքեր կը պատահին դիւղորէից մէջ. Եւ մէկն ծովե- ղերաց վրայ հնտախտի նոր դէպքեր պա- տահած են, եւ տասնօրեայ քառանկնայի են- թարկեալ վայրերուն սահմանն աւելի ըն- դարձակուած է. Ըստ պաշտօնական հաշուոց ներկայ տարւոյ մէջ ի Թուրքիա հնտախտէ մեռնող անձանց թիւը 3,000է քիչ աւելի է:

—Կեղծամաշկութեան սոսկալի համաճա- րակ մը ծագած է Ղալաթիոյ աշտարակին չրջակայից մէջ, եւ երկու շաքարէ ի վեր սաստկութեամբ կը ճարակի: Սոյն հիւան- դութիւն յոյժ վտանգաւոր բնութիւն մը ունի, կը յարձակի թէ՛ տղայոց եւ թէ՛ չա- վահասից վրայ եւ շատերը գերեզման կը տանի: Մէկ շաքարուան մէջ Գերմանացոց հիւանդանոցը տարուած են կեղծամաշկու- թենէ՝ բռնուած տասնեւչորս տղայք, որոց երկուքը մեռած են եւ միւսները դեռ կը դարմանուին: Հիւանդանոցին հիւանդա- պահներէն մին եւս, որ այս տղայոց խնամ կը տանէր, վարակուեցաւ այդ համաճարա- կէն եւ երեք օր ետքը մեռաւ:

—Եգիպտոսի Հայոց նորընտիր առաջնորդ Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Իւթիւճեանի պաշտօնը վաւերացունող կայսերական ֆէրման եր- կուշաբթի օր Բ. Դոնէն Գում Գափուր պատրիարքարանը զրկուեցաւ: Արդ՝ որով- հետեւ յիշեալ վարդապետի յեգիպտոս մեկ- նելովն Պատրիարքական Փոխանորդի պաշ- տօնը թափուր պիտի մնայ, չորեքշաբթի օր իստին Ժողովն առժամեայ Պատրիարքա- կան Փոխանորդ անուանեց զՏ. Գաբրիէլ վարդապետ Ճէվանիթեան:

—Կայսերական Իւրաք մը Մր. Փիլիսիի կը շնորհէ Արեւ-Դամասկոսի երկաթուղ- ւոյն շինութեան մեծանշորհը: Պայմանա- գիրը եւ յանձնառագիրն, բաց ի քանի մը աննշան փոփոխութիւններէ, չեն տարբե- րիր այդ ձեռնարկուին ստացած նախկին մեծանշորհին պայմանագիրէն եւ յանձնա- ռագիրէն, վասն զի Մր. Փիլիսի կանխաւ մեծանշորհ մը ստացած էր այդ երկաթուղ- ւոյն շինութեան համար, սակայն որովհե- տեւ չէր կրցած որոշեալ պայմանաժամուն մէջ դրամատեարց ընկերութիւն մը կաղ- մել, իւր մեծանշորհ ջնջուած էր:

—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է Օսմա- նիյէի ականակուռ պատուանշանը շնորհել Մեծ Եպարքոս Ճէվան փաշայի:

—Պետական խորհուրդը վաւերացուցած է ի Գառլիկ Բրաճ-Էյի գիծեր շինելու համար Միհրան էֆ. Շիրինեանի մատուցած ծրագիրը: Մեծանշորհին պայմանաժամն է քառասուն տարի: Երեք գիծեր պիտի շին- ուին որք պիտի սկսին Գառլիկի նաւա- մատոյցէն եւ որոց մին պիտի երկարի մինչեւ ի Մոսա, միւսը ի Ֆէնէր Պաղէ, Գըզըլ Թոփրագի ճամբով, եւ երրորդը ի Հայտար Փաշա:

ԱՐԺԵՔ ԳՐԱՄՈՑ			
Սեպտեմբեր 28/10, 1891			
Գանդիկա	19 12	Բուժ. Երկ. բաժին	63
Պարտուց յարգարման Թղթաբոմ (Թասֆէյէ Է Տիւրոն Գայմէթի)	20 20	Թաշվիլթը 0ամ.	72 15
ԳՐԱՄ. 0ամ. ոսկին 100Է			
Մէճիտիյէ	107 22	Թուսիոյ բոլ	89 30
Մէթալիք	99 20	Նարդէն	87 6
Պէշիք	101 20	Գրեմից	51 40
Ալթըլէք	102 30	Սիւդ. ոսկի	110 4
Մանէթ Թղթաբոմ 8 70			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՅԱՅԱՆ
Ֆինանսընթար Էօգուշը, Ամբիքան խան